

Doğrudan temin usulüyle toptancı hallerinden satın alınan taze sebze ve meyvelere ilişkin yapılacak ödemelerden gelir vergisi tevkifatı yapıp yapılmayacağı hk.

Belge türü	Özelge
Kanun	GELİR VERGİSİ KANUNU
Özelge no	49101969-010.99-E.6446
Tarih	08.07.2019

T.C.

AĞRI VALİLİĞİ

Defterdarlık Gelir Müdürlüğü

Sayı : 49101969-010.99-E.6446

08.07.2019

Konu : Gelir Vergisi Tevkifatı Hk.

İlgi : 02.05.2018 tarih ve 6215 sayılı özelge talebi.

İlgide kayıtlı özelge talep formunuz ve eklerinin incelenmesinden; Kurumunuzun, doğrudan temin usulüyle toptancı hallerinden satın almış olduğu taze sebze ve meyvelere ilişkin ödeme aşamasında gelir vergisi tevkifatı yapıp yapmayacağı ile 185 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğine ekli listede yer alan ve alım bedellerinin gelir vergisi tevkifatına tabi olmadığı belirtilen zirai ürünlerin çiftçi dışında kalan kimselerden ticaret borsasına tescil ettirilmek suretiyle satın alınmasında gelir vergisi tevkifatının yapıp yapılmayacağı hususlarında Defterdarlığımızdan görüş talep edildiği anlaşılmıştır.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun "Vergi Tevkifatı" başlıklı 94 üncü maddesinin birinci fıkrasında; *"Kamu idare ve müesseseleri, iktisadi kamu müesseseleri, sair kurumlar, ticaret şirketleri, iş ortaklıkları, dernekler, vakıflar, dernek ve vakıfların iktisadi işletmeleri, kooperatifler, yatırım fonu yönetenler, gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur olan ticaret ve serbest meslek erbabı, zirai kazançlarını bilanço veya zirai işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçiler aşağıdaki bentlerde sayılan ödemeleri (avans olarak ödenenler dahil) nakden veya hesaben yaptıkları sırada, istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben tevkifat yapmaya mecburdurlar."* hükmü yer almaktadır.

Aynı fıkranın 11 numaralı bendinde de, vergi tevkifatı yapmakla yükümlü kişi, kurum ve kuruluşlarca çiftçilerden satın alınan zirai mahsuller ve hizmetler için yapılan ödemelerden tevkifat yapılacağı belirtilmiş ve bu tevkifat oranları, hayvanlar ve bunların mahsulleri ile kara ve su avcılığı mahsulleri için ticaret borsalarında tescil ettirilerek satın alınanlarda % 1, bunun dışında kalanlarda % 2, diğer zirai mahsuller için ticaret borsalarında tescil ettirilerek satın alınanlarda % 2, bunun dışında kalanlarda % 4 olarak belirlenmiştir.

Diğer taraftan; 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 11 inci maddesi kapsamında, tevkif yoluyla ödenen vergilerde müteselsil sorumluluk esas getirilmiş olup söz konusu maddede, mal alım ve satımı ve hizmet ifası dolayısıyla vergi kesintisi yapmak ve vergi dairesine yatırmak zorunda olanların, bu yükümlülüklerini yerine getirmemeleri halinde bu kişilerle birlikte verginin ödenmesinden, alım satıma taraf olanlarla birlikte müteselsilen sorumlu olacakları belirtilmiştir.

Konuyla ilgili olarak yayımlanan 164 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde de, zirai ürünlerin alımında yapılacak gelir vergisi tevkifatı ve müteselsil sorumluluk konusunda gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Söz konusu Tebliğin ikinci bölümünde; destekleme alımı yapmayan, ancak zirai ürün işleyen veya imalatçı olmamakla beraber zirai ürün alımında bulunan kamu kurum ve kuruluşlarının zirai ürün alımlarında gelir vergisi tevkifatı yapmaları gerektiği açıklanmıştır. Bu kuruluşların zirai ürünlerle ilgili gelir vergisi tevkifatını yapmamaları halinde ödenmeyen vergi, gecikme faizi ve gecikme zammından kendilerinin sorumlu olacakları belirtilmiştir.

Aynı Tebliğin dördüncü bölümünde de; borsada tescil ettirilerek çiftçilerden satın alınan zirai ürün bedelleri üzerinden tevkif edilerek vergi dairelerine ödenmesi gereken vergiden borsalar ve zirai ürünü satın alanların müteselsilen sorumlu olacakları, Tebliğin 1, 2 ve 3 üncü bölümlerinde belirtilen kamu kurum ve kuruluşları ile diğer kişi, kurum ve kuruluşların çiftçi dışında kalan kişi, kurum ve kuruluşlardan 5590 sayılı Kanuna göre kurulmuş bulunan Ticaret Borsalarında tescil ettirerek satın aldıkları zirai ürün bedelleri üzerinden, gelir vergisi tevkifatı yapmayacakları ve müteselsilen de sorumlu olmayacakları belirtilmiştir.

Öte yandan; 185 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin **"3.Toptancı Hallerinde Satılan Yaş Sebze Ve Meyvelerin Alım Bedelleri Üzerinden Yapılacak Zirai Gelir Vergisi Tevkifatı"** başlıklı bölümünde:

"Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 18 inci maddesinde "Üretici birliklerine veya toptancı hallerinde satılan zirai ürün bedelleri üzerinden 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinin 11 numaralı bendi uyarınca yapılacak vergi tevkifat oranı, ticaret borsalarında tescil ettirilerek satın alınan zirai ürün bedelleri üzerinden yapılan tevkifat oranı olarak uygulanır.

Bakanlar Kurulu bu oranı, Maliye Bakanlığının teklifi üzerine, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinde belirtilen yetki sınırları içinde farklılaştırmaya veya üretici birlikleri ve toptancı hallerinde yapılan satışlara göre ayrı ayrı belirlemeye yetkilidir." denilmiştir. Adı geçen Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin (b) bendinde, "Toptancı hal"; yaş sebze ve meyvenin toptan alım ve satımının yapıldığı yerler olarak tanımlanmıştır. Ayrıca, aynı Kanun Hükmünde Kararnamenin 30 uncu maddesinde de "Bu Kanun Hükmünde Kararname yayımı tarihinde yürürlüğe girer." denilmiştir.

Öte yandan, 31.12.1993 gün ve 21805 (mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 93/5148 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile ticaret borsalarında tescil ettirilerek yapılan alım-satım işlemlerinde, hayvanlar % 1, diğer ürün bedelleri üzerinden de % 2, ticaret borsaları dışında yapılan alım-satım işlemlerinde ise hayvanlar ve bunların ürün bedelleri ile kara ve su avcılığı ürün bedelleri üzerinden % 2, diğer zirai ürün bedelleri üzerinden de % 4 oranında tevkifat yapılacağı belirlenmiştir.

Bu hükümlere göre, yaş sebze ve meyvelerin toptancı hallerinde alım-satımının yapılması halinde, bu zirai ürünlerin bedelleri üzerinden ürünün niteliğine göre yukarıda belirtilen % 1 veya % 2, toptancı hal dışında yapılan alım-satım işlemlerinde de yine ürünün niteliğine göre % 2 veya % 4 oranlarının uygulanması gerekmektedir.

Buna göre, toptancı hallerinde yapılan alım-satım işlemlerinde, sözü edilen Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği 27.06.1995 tarihinden itibaren yukarıda belirtilen indirimli oranlarda tevkifat uygulamasının yapılacağı tabiidir." yönünde açıklamalara yer verilmiş bulunmaktadır.

Ayrıca; anılan Tebliğde, ticaret borsalarının kotasyon listesine dahil olan ürünlerden hangilerinin alım-satımında gelir vergisi tevkifatı yapılması gerektiği ve listeye tabi olmayan ürünlerin ticaret borsalarına tescilinde bu ürün bedelleri üzerinden indirimli oranda tevkifat yapıp yapılmayacağı konularında da ayrıntılı açıklamalara yer verilmiş bulunmaktadır.

Adı geçen Tebliğin "**4.Ticaret Borsalarının Kotasyon Listesinde Yer Almayan Zirai Ürün (işlenmiş olanlar dahil) Bedelleri Üzerinden Yapılacak Gelir Vergisi Tevkifatı**" başlıklı bölümünde, borsa kotasyon listesine dahil olmayan zirai ürünlerin (işlenmiş olanlar dahil) alım-satım işleminin de isteğe bağlı olarak ticaret borsalarında tescil edilmesinin mümkün olduğu, ek listede yer alan ürünlerin sadece ticaret borsalarının kotasyon listelerine dahil olan ürünler olduğu, bu listede yer almayan zirai (işlenmiş olanlar dahil) ürünlerin bedelleri üzerinden de 164 seri no.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği hükümlerine göre gelir vergisi tevkifatı yapılacağı ve müteselsil sorumluluk uygulamasının devam edeceği açıklanmıştır.

Bu çerçevede; listede yer alan ürünler, kotasyona tabi sınırlı bazı ürünleri ihtiva ettiğinden, söz konusu listede yer almayan zirai ürünlerin satışa konu edilmesi, bu ürün bedelleri üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmasını engellemeyecektir.

Ancak; borsa kotasyon listesine dahil olmayan ürünlerin alım-satımını yapan mükelleflerin isteğine bağlı olarak söz konusu ürünü ticaret borsalarına tescil ettirmeleri de mümkün bulunmaktadır.

Yukarıda yer alan hüküm ve açıklamalar çerçevesinde; ticaret borsasına tescili zorunlu (borsa kotasyon listesine dahil) veya borsa kotasyon listesine dahil olmamakla birlikte isteğe bağlı olarak ticaret borsasına tescil ettirerek çiftçi dışındaki kişilerden satın aldığınız zirai ürün bedelleri üzerinden kurumunuzca gelir vergisi tevkifatı yapılmasına gerek bulunmamaktadır. Bu durumda tevkif yoluyla ödenmesi gereken vergi, gecikme faizi ve gecikme zammından tescil işlemini yapan borsalar ile vergisi tevkif yoluyla ödenmeyen zirai ürünü borsaya getirenler müteselsilen sorumlu olacaklardır.

Buna göre; borsa kotasyon listesine dâhil olmayan bir başka ifade ile ticaret borsasına tescili zorunlu olmayan zirai ürünlerin, ticaret borsasına tescil ettirilmeksizin toptancı hallerinden satın alınmasında, satışa konu edilen zirai ürün bedelleri üzerinden 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının (11) numaralı bendi uyarınca Kurumunuzca gelir vergisi tevkifatı yapılması gerekmekte olup, yapılacak gelir vergisi tevkifat oranının, ticaret borsalarında tescil ettirilerek satın alınan zirai ürün bedelleri üzerinden yapılan tevkifat oranı (hayvansal zirai ürünlerde % 1; diğer zirai ürünlerde % 2) olarak uygulanması gerekmektedir.

Ancak; zirai ürünlerin, ticaret borsasına tescil ettirilmeksizin ya da toptancı halleri dışında çiftçi dışındaki kişilerden satın alınmasında, 164 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde belirtilen müteselsil sorumluluk esasları çerçevesinde Kurumunuzca, % 2 (hayvansal zirai ürünlerde) veya % 4 (diğer zirai ürünlerde) oranlarında gelir vergisi tevkifatı yapılması gerekeceği tabiidir.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

(*) Bu Özelge 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 413.maddesine dayanılarak verilmiştir.

(**) İnceleme, yargı ya da uzlaşmada olduğu halde bu konuya ilişkin olarak yanlış bilgi verilmiş ise bu özelge geçersizdir.

(***) Talebiniz üzerine tayin edilmiş olan bu özelgeye uygun işlem yapmanız hâlinde, bu fiilleriniz dolayısıyla vergi tarh edilmesi icap ederse, tarafınıza vergi cezası kesilmeyecek ve tarh edilen vergi için gecikme faizi hesaplanmayacaktır.

Bu metin Mevzuat Bankası (mevzuat.vergibulustayi.com) aracılığıyla gib.gov.tr arşivinden alınmıştır. Resmî işlemlerde Resmî Gazete metni esastır. — 10.09.2026